

Innst. O. nr. 122

(2000-2001)

Innstilling fra samferdselskomiteen om lov om endringer i lov 22. november 1996 nr. 65 om statens postselskap og i lov 22. november 1996 nr. 66 om statens jernbanetrafikkselskap

Ot.prp. nr. 89 (2000-2001)

Til Odelstinget

SAMMENDRAG

I forbindelse med omdanningen av de tidligere forvaltningsbedriftene Postverket og NSB til egne rettssubjekter ble det vedtatt særlover som i hovedtrekk bygger på den alminnelige aksjelovgivningingen.

På personalsiden ble det imidlertid gitt bestemmelser som viderefører statlige ordninger iht. tjenestemannsloven og tjenestetvistloven. Det ble således fastslått at selskapene fortsatt skulle være en del av det statlige tariffområdet.

Videre beholdt man vesentlige deler av tjenestemannslovens krav til tilsettingsprosedyre og oppsigelsesfrister. Det ble også gitt tilsvarende bestemmelser som tjenestemannslovens bestemmelser om fortrinnsrett til ny stilling i staten og ventelønnsrettigheter ved uforskyldt oppsigelse.

Selskapene har nå eksistert i drøyt fire år. I løpet av denne tiden har det skjedd en utvikling som tilsier en revurdering av disse bestemmelsene.

Selskapene opererer i markeder med stadig økende konkurranse og krav til omstilling og fleksibilitet.

Styret har totalansvaret for selskapets drift og resultater. Styrets og daglig leders ansvar ble skjerpet ved endring av særlovene, gjeldende fra 1. juli 2000. Det er avgjørende for styrets og daglig leders ivaretagelse av dette ansvaret at selskapet i størst mulig grad har samme rammevilkår som konkurrentene. Det oppleves i denne sammenheng problematisk å ha ordninger på personalområdet som avviker fra det konkurrentene har.

Endringsforslagene har vært på alminnelig høring. Av de som har svart har alle, med ett unntak, sluttet seg til eller ikke hatt merknader til, forslagene.

Tarifforhold

Det følger av særlovene § 64, jf. § 60, at selskapene er omfattet av det statlige tariffsystem.

Det har skjedd en viss tilpasning av avtaleverket siden selskapene ble etablert. Den viktigste tilpasningen skjedde i forbindelse med tariffoppgjøret i 1998. Da fikk NSB BA og Posten Norge BA fullmakt til justering av egne stillingskoder i tillegg til de vanlige normerings-oppgjørene.

På tross av tilpasninger oppfatter selskapene det som en vesentlig ulempe at den økonomiske rammen for tariffoppgjørene i selskapene avhenger av de statlige tariffoppgjørene, hvor det er begrensede muligheter for å ta hensyn til bedriftenes særskilte behov og økonomiske evne.

Det er ønskelig å endre selskapenes tarifftilknytning. Det er uttrykt et omforent ønske hos partene i selskapene om å bli del av NAVO-området i likhet med andre virksomheter som de senere år er skilt ut fra staten.

En slik løsning vil også innebære at selskapene får felles tarifftilknytning som sine datterselskaper, noe som muliggjør etablering av en helhetlig tariffpolitikk for konsernene.

På denne bakgrunn foreslår departementet at §§ 60 og 64 i særlovene oppheves.

Tilsetting

Særlovenes § 61 inneholder bestemmelser om tilsettingsråd, tilsettingsreglement og klageorgan. Selskapene har gitt uttrykk for at resultatansvarlig leder bør ha sterkere innflytelse i forbindelse med tilsettingen av de medarbeiderne som skal bidra til å nå måle-

ne. Ordningen med tilsetningsråd oppfattes av selskapene å medføre unødig ressursbruk.

På denne bakgrunn foreslår departementet at § 61 i særlovene oppheves.

Oppsigelsesfrister

Oppsigelsesfristene etter særlovene § 62 er gjennomgående lengre enn de som følger av arbeidsmiljøloven. I praksis betyr dette at omstillinger tar noe lengre tid eller krever en lengre planleggingstid i Posten Norge BA og NSB BA enn i selskaper som følger arbeidsmiljøloven. Det kan vanskelig sees vesentlige grunner for at ansatte i Posten Norge BA og NSB BA skal ha lovfestet et annet oppsigelsesvern enn det som gjelder i arbeidslivet ellers, herunder i selskapenes datterselskaper.

På denne bakgrunn foreslår departementet at § 62 i særlovene oppheves.

Fortrinnsrett og ventelønn

I særlovene § 63 er det videreført fra tjenestemannsloven visse rettigheter knyttet til bl.a. situasjoner hvor arbeidsbortfall fører til oppsigelse. Rettighetene er ment å sikre arbeidstakeren ny stilling i staten og/eller en viss inntekt i påvente av nytt arbeid.

Sett i sammenheng med øvrig tilnærming til vilkårene i konkurrerende virksomheter, finner departementet det nå vanskelig å opprettholde særordninger på dette området for de to selskapene. På denne bakgrunn foreslår departementet at § 63 i særlovene oppheves, og at opphevelsen av denne bestemmelsen først trer i kraft etter en overgangsperiode frem til 1. januar 2005.

Det foreslås videre at arbeidstakere som på tidspunktet for endringslovens ikrafttredelse er ansatt i et av særlovselskapene, ved eventuell overføring til nytt selskap i forbindelse med eventuelle utskillelser av deler av særlovselskapenes virksomhet, får beholde rettighetene etter § 63 i særlovene i samme overgangsperiode.

Med forslag om opphevelse av § 63 fra og med 1. januar 2005 forlenges perioden for statlig dekning av ventelønnsutgifter tilsvarende.

Økonomiske og administrative konsekvenser

For selskapene vil forslaget innebære at de får sterkere innflytelse på lønnskostnadene, og i større grad kan tilpasse disse til egen lønnssevne.

For staten vil forslaget innebære en administrativ besparelse i forbindelse med de statlige lønnsoppgjørene. Bortfall av eventuelle ventelønnsutgifter erstattes av eventuelle økte ledighetsutbetalinger og får derfor neppe vesentlige økonomiske konsekvenser for staten.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sigrun Eng, Eirin Faldet, Marthe Scharning Lund, Kari Manger, Anita Orlund og Ola Røtvei, fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Kofoed-Larsen og Jan Sahl, fra Høyre, Ole Johs. Brunæs og lederen Oddvard Nilsen, fra Fremskrittspartiet, Thore Aksel Nistad og Christopher Stensaker, fra Senterpartiet, Jorunn Ringstad, fra Sosialistisk Venstreparti, Inge Myrvoll, og fra Venstre, May Britt Vihovde, mener det er viktig at BA-selskapene i størst mulig grad har samme rammevilkår som andre konkurrerende selskap.

Komiteen har merket seg at bestemmelsene på personalsiden i særlovene, hvor en har videreført statlige ordninger iht. tjenestemannsloven og tjenestvistloven, kommer i konflikt med å gi BA-selskapene like konkurransevilkår som andre konkurrerende selskap.

Komiteen viser til at et overveldende flertall av høringsinstansene har vært positive til de foreslåtte endringene av særlovene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, har merket seg at ordningene med fortrinnsrett og ventelønn vil fortsette i en overgangsperiode fram til 1. januar 2005.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet vil understreke viktigheten av at NSB BA og Posten Norge BA har de samme rammebetingelser som de selskapene de konkurrerer med. Det har de ikke som særlovselskaper. En slik likestilling vil de først oppnå når de omgjøres til aksjeselskap. Disse medlemmer vil i denne sammenheng vise til behandlingen av St.meld. nr. 26 (2000-2001) Om virksomheten til Posten Norge BA og St.meld. nr. 48 (2000-2001) Om NSB BAs virksomhet 2001-2003.

Disse medlemmer vil vise til at det i Norge er betydelig mangel på arbeidskraft. Samtidig er NSB og Posten overbemannet på visse områder og har behov for nedbemanning.

Disse medlemmer ser derfor ingen grunn til å vente med opphevingen av bestemmelsene om ventelønn og fortrinnsrett til stilling i staten til 2005.

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

«I lov 22. november 1996 nr. 65 om statens post-selskap og i lov 22. november 1996 nr. 66 om statens jernbanetrafikkselskap gjøres følgende endring:

§ 63 oppheves.»

FORSLAG FRA MINDRETALL**Forslag fra Høyre og Fremskrittspartiet:**

I lov 22. november 1996 nr. 65 om statens postselskap og i lov 22. november 1996 nr. 66 om statens jernbanetrafikkselskap gjøres følgende endring:

§ 63 oppheves.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å fatte slikt

vedtak til lov

om endringer i lov 22. november 1996 nr. 65 om statens postselskap og i lov 22. november 1996 nr. 66 om statens jernbanetrafikkselskap

I

I lov 22. november 1996 nr. 65 om statens postselskap og i lov 22. november 1996 nr. 66 om statens jernbanetrafikkselskap gjøres følgende endringer:

§ 60 oppheves.

§ 61 oppheves.

§ 62 oppheves.

§ 64 oppheves.

II

I lov 22. november 1996 nr. 65 om statens postselskap og i lov 22. november 1996 nr. 66 om statens jernbanetrafikkselskap gjøres følgende endring:

§ 63 oppheves med virkning fra 1. januar 2005.

III

Lov 22. november 1996 nr. 65 om statens postselskap § 63 og lov 22. november 1996 nr. 66 om statens jernbanetrafikkselskap § 63 gis følgende tilføyelse:

Bestemmelsen her gjøres gjeldende for arbeidstakere som på ikrafttredelsestidspunktet er ansatt i et av særlovselskapene, ved overføring til nytt selskap i forbindelse med eventuelle utskillelser av deler av særlovselskapenes virksomhet. Denne bestemmelsen gjelder frem til 1. januar 2005.

IV

Denne loven trer i kraft fra den dato Kongen bestemmer.

Oslo, i samferdselskomiteen, den 30. mai 2001

Oddvard Nilsen

leder

Marthe Scharning Lund

ordfører

May Britt Vihovde

sekretær